

CIJENA lista: U pratnji za čitavu god. K 86,—, za polugodište K 18,—, tri mjesечно K 9,—, mjesečno K 3-60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLAŠI primaju se u upravi lista trg. Cusioza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 6 sati jutro.

HRVATSKI LIST* izlazi u nakladnoj tiskari JOS. KRMPOTIĆ u Pulj. trg. Cusioza 1. Uredništvo: Sidanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Pulj. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 26.793.

Godina IV.

u Pulj, nedjelja 17. veljače 1918.

Broj 940

BATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 16. (D. u.) Službeno se javlja: Nikakovih osobitih događaja. — Poglavlja generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 16. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja: Zapadno bojište: U pojedinim odsječcima djetelatnost topništva, koja se je u Champagni između hvati naše pješadije u Flandriji i istočno od St. Michiela bili okrunjeni uspjehom. S ostalih bojišta ništa nova. — Ludendorff.

Iz Rusije.

Berlin, 14. Ruski je vrhovni zapovjednik zapadne i jugozapadne fronte izdao dne 11. veljače putem brzjava bez žica zapovjed glede demobilizacije.

Berlin, 15. „Vossische Zeitung“ javlja nezpravno iz Petrograda, da su se unutrašnje-politički odnosi u Petrogradu značajno i da je položaj Lenina i Trockoga uzdrman. Ruski listovi javljaju, da je više pučkih povjerenika u tajnoj sjednici raspravljalo o unutrašnjem političkom položaju i došlo do uvjerenja, da se uprava ne smije povjeriti samo jednoj strani. Kad je Lenin nakon toga svom rječitošću predlagao, neka se politika nastavi na dosadašnji način, izjavio je više članova vlade, da kane odstupiti. Lenin nije prihvatio njihove ostavke i izjavio, da mora čekati na povatak Trockoga iz Bresta Litovskog, prije nego li stvori odluku.

IZ FINSKE.

Stockholm, 15. (D. u.) Prema listu „Sozialdemokraten“ otputovat će suradnik njegov, Bühmer, u Finsku, da predobije socijalne demokrate za misao švedskog posredovanja između zaraćenih stranaka u Finskoj. Senator Rennwald izjavlja, da je finska vlada saznala, da je švedska vlada pripravna posredovati između stranaka u Finskoj ili barem isposlovati primirje. Na ovo je odgovorila švedska vlada, da ne može prihvatiti posredovanja, ali primirje da je moguće.

Engleska i Rusija.

Bern, 15. (D. u.) Litvinov je priobčio zastupnicima londonske novinske agencije, da je engleska vlada obećala, da se do konačnog rješenja pitanja Rusi ne će više uvrtavati u englesku armadu.

Rotterdam, 15. (D. u.) „Nieuwe Rotterdamse Courant“ javlja iz Londona: Proglašeno je, da ruski poslanici, koji bi prema englesko-ruskom sporazumku bili podržani vojnoj službi u Velikoj Britaniji, ne će do daljnje zapovijedi biti izagnani. U donjoj je kući kazao ministar sir Robert Cecil u odgovoru na neke upite, da je stanovište Engleske prema Rusije odviše tamno i da je sad nemoguće podavati izjave, da li se mora Rusija smatrati saveznicom, neutralcem ili neprijateljem. Na pitanje, da li je Kamenev, koji dolazi u Englesku, bio u Njemačkoj, i da li je ruski poslanik u Londonu, Litvinov, dijelio među municijske radnike revolucionarne spise, izjavio je državni tajnik unutrašnjih poslova, da vlada posvećuje tim pitanjima svoju pozornost.

„Tko jede engleski kruh, taj umire od njega“

Berlin, 15. (D. u.) Wolffov ured javlja: Rumunjska je uslijed utanačenog mira s Ukrajinom i izjave Trockoga glede dovršenja ratnog stanja dospjela u očajan položaj, kakav zahvaljuju Srbija, Grčka, Crnogora i Rusija samo i jedino produživačima rata Clemenceau-u i Lloyd George-u. Sa njemačke je strane bio svim neprijateljima ponudjen častan mir. Radeći u vlastitom imperijalističkom interesu, otklonili su njemačku mirovnu ruku Clemenceau i Lloyd George, ovaj potanji svojim uvriježijim, državnika nedostojnim izjavama, otklonili bezobzirno i ne brineći se ni najmanje za malene one države, koje su novcem i nasiljem prisilili bili na ubijalački ovaj rat. I opet se jednom obistinjuje riječ: „Tko jede engleski kruh, taj umire od njega“. I odgovornost za nesreću, koja je snašla Rumunjsku, pada na oba ova državnik, koji svim sredstvima rade o tom, da prepriječe mir naroda.

Pokret antautintih socijalista.

Pariz, 15. (D. u.) Komorska se je skupina udruženih socijalista prije podne sastala i primila izaslanike iz Engleske i Belgije, koji su došli bili, da se stave u sporazum s francuskim socijalističkim zastupnicima glede međunarodske konferencije. Henderson i Ramsay MacDonald su pozvali svoje drugove, da podju na prvu konferenciju, koja se obdržava u Londonu, i u kojoj će se stvoriti jedinstveni zaključak glede općenitih načela demokratskog mira. MacDonald je izjavio, da se može zadovoljiti labavim mirom, nego je nasuprot od potrebe, da dodje do potpunog sporazumka sa svim socijalistima udruženih naroda. Belgijski su izaslanici Huysman i Boncele odobrili tu izjavu i spomenuli, da će se lakav sporazumak bez sumnje stvoriti na konferenciji, koja će se ovih dana obdržavati u Londonu.

Saveznička povjerenstva u Petrogradu opozvana.

Beč, 16. Uslijed anarhije, koja u ovaj čas vlada u Rusiji, a osobito u Petrogradu, i uslijed tom anarhijom prouzrokovane nesigurnosti, opozvao je ministar izvanjskih poslova austro-ugarsko povjerenstvo, koje je bilo pod vodstvom generalnog konzula v. Hempela, iz Petrograda. Povjerenstvo je danas prekoracilo njemačke crte južno od Dvinskog i nalazi se na putu u Beč. Čim dozvole sigurnosti odnosi u Petrogradu, povratit će se povjerenstvo opet onamo.

Berlin, 16. (D. u.) Njemačko je povjerenstvo i povjerenstva su savezničkih država ostavila Petrograd i danas na prolasku prošla kroz njemačke crte.

* Iz Rumunjske. Prema pouzdanim vijestima iz Jassyja nije general Avarescu svoj kabinet potpuno sastavio. Temelj, na kojem bi prema njegovoj namjeri imao taj sastav uslijediti, jest i mir sa središnjim vlastima.

* Mirovna akcija maksimalista. Ženevski dopisnik lista „Neue Zürcher Zeitung“ javlja svomu listu, da imade maksimalista Holtzmann, koji je imenovan poslovođjom maksimalističke vlade u Bernu, uznašajati kod svih zaraćenih vlada za bezodvlađni mir. Sličnu vijest priopćuje i list „Tribune de Lausanne“, koji još dodaje, da kanl Holtzmann stedi sudjelovanje švicarske savezne vlade u svrhu što skorašnjeg utanačenja sveopćeg mira.

* Odjoci konferencije u Versaillesu. Kako javlja „Petit Journal“, otklonio je ministar-predsjednik Clemenceau obnarodovanje zaključaka međunarodske konferencije u Versaillesu, koje su zatražili bili socijaliste. Ministarstvo će iz ovog pitanja učiniti kabinetsko pitanje.

Važnost Ukrajine.

Mir će se središnjih vlasti s Ukrajinom uvijek smatrati jednim od najvažnijih političkih događaja, i to nesamo u ovome ratu nego uopće. Začudna je činjenica, da prvi od ugovora, koji imaju dokrajčiti groznan ovaj svjetski rat, stvaramo sa državom, koja kao da netom postala bila iz ničesa, s kojom zapravo nikad nijesmo vodili rata i o kojoj i najozbiljniji naši političari sve do onomadne nijesu gotovo ništa trebali da znaju. Uzrok tomu, što je ukrajinski poseban život dosad, a još i u ovo današnje doba svjetskoga prometa mogao i moro cvasti samo u potaji, leži samo u silnom onom potlačivanju svakoga pokreta „Maloruske“ po ruskim carevima sve od Petra Velikoga ovamo. Što se Ukrajinu pod takovim pritiskom nije ugušila, nego kod prve zgodne prilike mogla izroniti na površinu kao samostalna državna tvorovina, dokazom je njezine narodne samostalnosti i njezinog prava na državni opstanak. — Mnogo imade dokaza, koji svjedoče o starijoj povijesti ukrajinskoga naroda. Punim pravom se zove Kljev najkom ruskim gradova, samo valja kod toga imati na umu, da ovaj grad zajedno sa svojom okolicom narodnosno nije bio nikad ruski, nego je nasuprot ostala moskovijska država primila svoje novije ime „Rusija“ od kijevskih velikih knezova, koji su se od 9. vijeka po Isusu ovamo pojavili u povijesti pod imenom „Rusi“ i podjarmili susjedne narode. Zemlja sama zove se već u starim kronikama 12. vijeka i u drevnim narodnim pjesmama „Ukrajina“. Oznaka „Maloruska“ kasnije je iznašašće ojačanih moskovitskih gospodara, koji su uveli bili putem uprave, kako bi na taj način tu zemlju to sigurnije porusili. Iz čitave su svoje tisućgodišnje povijesti mogli Ukrajinci naučiti samo to, da se uslijed osamljenja svoga naroda i uslijed nesrećnog izbora svojih saveznika kroz sve to vrijeme izgubili svoj vlastiti narodni život. U ukrajinske su se stepe u 12. vijeku zalijetali nomadski Mongoli, a u 13. vijeku Tataari su ih tako opljačkali, da je kijevska država izgubila svoju važnost, a političko je središte ukrajinstva bilo preloženo više na zapad, u današnju istočnu Galiciju. Što su godina kasnije osvrgnili Litavci propalo područje Ukrajine, ali ih je doksora nestalo među pobijedenim narodom, kao i ono Longobarda u goruhoj Italiji. Galicijski je dio pao tad pod gospodstvo Poljaka, a još prije svršetka 14. vijeka progutala je poljačko-litvanska država uprava sve ukrajinske predjele, koje je izrablivalo poljačko plemstvo i ugnjetavalo ih, kao što su to činili kasnije Rusi. Mnogim je ustancima ustajao ukrajinski narod na obranu svojih prava. Sredinom je 17. vijeka doveo sveopći ustanak do ponovnog utemeljenja samostalne ukrajinske države, koja se je održala, dok nije u 18. vijeku car Petar I. upustio najplodnije predjele, kod Pultave pobijedio i na tisuće Ukrajinaca dao pribiti na križ. No tek pod konac je istoga vijeka izgubila Ukrajina i posljednje ostatke svoje samostalnosti. No time još nije dovršena povijest Ukrajine. Godine je 1791. poslalo ukrajinsko plemstvo opunomoćenike na dvorove zapadnih vlada, da osigura njihovu pomoć za slučaj

ustanka. No takovi politički odnosi nijesu bili tomu u prilog. Kroz čitav 19. vijek izbijaju na javu nastojanja Ukrajinaca za oslobodjenjem. Posljedica su njihova bili sve veći progoni sa strane centralističkog carizma. Samo kad bi Rusija bila u nevolji — kao što primjerice za vrijeme poljačkog ustanka godine 1831. — ohećavalo se je Ukrajinca sve i sva, ali samo ohećavalo. Ukrajinski seljački nemiri godine 1902., kijevska parnica 1907., agitacija za ukrajinsko sveučilište, zbliženje sa zemljacima u Galiciji („Rutenima“), osnivanje narodnih organizovanih gospodarstvenih i drugih udruza, procvat ukrajinskog novinstva i književnosti — sve su to bili dokazi ojačane narodne svijesti. Prvu su rusku revoluciju upotreblili Ukrajinci kao povoljan mig sudbine za borbu oko preporoda Ukrajine. U prvu su dumu ušla 52 Ukrajinca i stvorila samostalnu skupinu. — Prema rezultatima posljednjeg popisa pučanstva u godini 1897. moglo bi biti 35 do 40 milijuna Ukrajinaca, a to je oko 18 postotaka sveukupnog stanovništva Rusije. Opseg po Ukrajinca nastanjenog područja iznaša 680.000 četvornih kilometara, te je prema tome znatno veći od Austro-Ugarske, a proteže se istočno od Azovskog mora do granice Besarabije, Bukovine i Galicije, od Crnoga mora do Pripjeta, gornjeg toka Dona, Dnjepna i Buga. Važniji su ukrajinski gradovi Kljev, Harkov, Nikolajev, Herson, Sebastopolj, Mariupolj, Rostov, Toganrog, Odesa itd. Prava se vriednost Ukrajine po srednju Europu sastoji u nade sve povoljnom položaju zemlje, koja je od starine već na glasu sa svoje plodovitosti, te je stoga i zovu „žitnicom Europe“. Sama je Ukrajina proizvajala jedne trećine svih gospodarskih proizvoda Rusije, a od svoga je pretička mogla uzdržavati i druge zemlje. Od sveukupnog ugljena u Rusiji pruža Ukrajina 20,2 milijuna, a to je punih 70 postotaka (u području Donca), a gotovo upravo toliko i sirovog željeza. Ruska okružja Pultava i Černigov proizvajaju sama polovicu sveukupnog ruskog duhana. — Dakako se u ovaj čas ne može još posve pod izvjesno kazati, kako će se stvari razviti. Jasno je, da će se nova država morati još teško boriti za osiguranje svog opstanka. Ali jedno je jasno, da će opstanak slobodne, cvatuće i snažne Ukrajine biti prikladan, da ćemo u manje crnoj svjetlosti promatrati i najteža istočno-europejska pitanja, koja se tiču nas. („Berliner Tageblatt“.)

Iz slovenskog svijeta.

Iz češkoga svijeta. Zastupnik Stanjek, predsjednik Češkoga svaza izjavio je ministru-predsjedniku vlade Seidleru, da Česi ne zahtjevaju od centralističke vlade ništa, ali da za to naravno ipak ostaju u opoziciji. I danas, gdje se sve pla u monarkiji, što sada, i to pitanje ide od usta do usta, a listovi pišu o tom razna nagadjanja, dapače vele nekoli, da bi ova kriza mogla opet donijeti zločinu eru § 14. Česi ipak ostaju složno i jedinstveno u opoziciji, proti vladi i sistemu, koji vlada. Vascijeli si je narod svijestan svoje pobjede. I među Slovaca i Ugarskoj već se oziva slobodan duh. „Narodne Noviny“ primaju dopis iz Pešte, gdje dopisnik veli, da je danas čas, koji nadje li Slovake pripravljene, može znatno pospješiti ostvarenje njihovih narodnih ideala. Medjutim se po Slovačkoj drže zabave, otvaraju se kazališta i radi se na kulturnom polju. Djaštvo se međusobno organizuje, poletni se duh budi u narodu, koji osjeća na sebi svu kobnost onog separatističkog smjera iz polovice prošloga vijeka, koji je razdvojio Čehe i Slovake i iz jednog pismenog jezika učinio dva jezika. Dualizam je onda nastavio svoj posao otudjivanja. — Iz Praga nam javljaju, da su „Narodni Listy“ bili dne 14. o. mj. službeno na 14 dana obustavljeni, a onda opet obustava povučena. — Izvršeni odbor nove stranke češke državopravne demokracije raspravljao je o aktualnim političkim pitanjima, o ustanovljenju organizacionih, financijskih, štamparskih i prosvjetnih komisija, te uređenju mjesnih organizacija. Provest će se jedinstvena organizacija također u Moravskoj i Šleskoj, tako da će sve sile biti uvijek na okupu. Češki narod ne mogu za to nikakvi događaji iznenaditi, jer stoji uvijek pripravan na svaku borbu sa bilo kojim neprijateljem.

Politički osudjenici u Bosni. Urednik zagrebačke lokalne korespondencije razgovarao je u Sarajevu s dr. Dimovićem, bivšim narodnim zastupnikom na bosanskom saboru, koji mu je slijedeće izjavio o političkim osudjenicima u Bosni i Hercegovini. Na pitanje urednika: „Jesu li Vam poznati svi politički procesi u Bosni i Hercegovini i što mislite o njima?“ — odvratio je g. Dimović: „U svim tim kaznenim stvarima djelovao sam kao branitelj. Bit će Vam razumljivo, ako zasad ne kažem svoj miš-

Ijenja u novinama o tim kaznenim stvarima. One su dovršene, a znatan dio osuđenika nalazi se u centralnoj kaznici u Zenici. Čim se situacija nešto razbistrila, a znajući za dobrotu i sklonost Njeg. Veličanstva za dijeljenje milosti, ja sam u ljetu poduzeo i činio sve, da se položaj osuđenika popravi, odnosno da budu pomilovani. Prvi korak poduzeo je narodni poslanik Vj. Spinčić, kome sam stvar razložio, a on je sa najvećom pripravnosću predao jedan memorandum vladaru. Kasnije sam i ja sam radi ove stvari opširno razlagao Njeg. Veličanstvu u posebnoj audijenciji te ministrima Burianu, Seidleru i Czerninu. U toj akciji pomogao me je svojski dr. Jozo Sunarić. Najveći dio osuđenih bio je napokon pomilovan. Jedan dio ostao je u kaznionici u Zenici. To je kaznionica, uređjena po pensilvanskom sistemu. Stvorena je prije 30 godina. (Konfiscirano.) Tek vladarova milost podijelila je velikom broju osuđenih custodiu honestu. Jedan dio ipak je još ostao u Zenici. (Konfiscirano.) I opet je poduzeto sve, da se položaj ovih u Zenici popravi, te da i oni budu premješteni u zatvor za političke osuđjenike u Travniku. Znam, da u Beču postoji sklonost i težnja, da se sve oštine ratnog doba izglađe i predaju zaboravi, te da se tako utre put sa narodom, koji je mnogo trpio i podnosio.

Iz poljskog političkog života. — Iz Beča javljaju, da je Poljski klub u svojoj sjednici od 15. t. m. objavio saopćenje, u kojemu se medju ostalim veli i sljedeće: Načelnik pl. Głóz podnio je izvješta o izvaji, podanoj ministarskom predsjedniku pogledom na držanje, što će ga Poljaci zauzeti prema vladi. Parlamentarna je komisija jednoglasno i sa priznanjem uzela na znanje korak, što ga je poduzeo načelnik. Na to se je razvila više sati trajuća debata o predlozima, koje se ima podastrijeti Poljskom klubu, kako ima ovaj da u budućnosti nastupa. U debati, koja je bila izraz ogorčenja poljskog naroda i njegova spremnost, da brani svoja prava, ustanovilo se je, da vlada potpuno sporazumljivo i nazorima i u proučavanju događaja posljednjih dana, kao što i pogledom na držanje, koje je narod bio prisiljen zauzeti u poljskom pitanju. — Iz Lavova javljaju; U skupštini, koju je zahtijevao državno i gradskoj vijećnici, prihvaćeni su mnogi zaključci, prema kojima će zastupnici položiti svoje mandate u slučaju, da bi parlamentarna akcija Poljaka ostala bezuspješna. Primjeru bivšeg ministra Glomblinskog imali bi sljedili svi, koji posjeduju redove. —

— „Glas narodu“ piše: „Poljsko je pitanje došlo u Brestu Litovskom na takovo raskršće, sa kojega vodi put u nesigurnost. Nitko ne zna danas, što će mu sutrašnji dan donijeti, s kakvim sredstvima moramo nastupiti i na kakve ćemo korake biti prisiljeni. Jedinstvo i solidarnost je neophodno potrebna. To jedinstvo mora složiti sve sile u jednu spontanu falangu. Na posao moramo sa svim ognjem, sa svom energijom, ali također triležno i pametno.“ —

Političke vijesti.

Položaj u Njemačkoj.

„Nene Zürcher Zeitung“ piše: Značajna je po raspoloženje u Njemačkoj nakon radničke stavke okolnosti, što glasila obiju stranaka, koli glasila takozvane „domovinske stranke“ toli demokratska glasila neprestano opominju pred pokretom njemačkog naroda, koji je nastao uslijed stavke, i za koji se radi ugušenja njezina u javnosti slabo znače. Taj je pokret nastao radi toga, što se njemački narod ne će više da se zaustavi na putu do brzoga mira. Konservativci i Svenijemci traže još strože i oštrije mjere proti „izdajcima domovine“, dok socijalni demokrate posve otvoreno upozoravaju na pogibeljne posljedice „okrenutog luka sa strjelicom“ i upućuju na dan, koji imaju da osvanu. List u Mannheimu „Volksstimme“, koji je upravo posljednjih ovih dana optovano bio žrtvom jakih okljaštrenja sa strane cenzure, piše o položaju ovako: „Upravo stoga je naša dužnost, da dignemo svoj glas pun opomene prema Berlinu i drugim sjedištima vlade: Nasilnim sredstvima, zveketanjem sablje, skučivanjem slobode mišljenja i vojničkom se diktaturom, ne da ukloniti i umanjiti teška uznemirenost njemačkog naroda, koja nije izazvana umjetnim načinom, nego djelima i propustima njemačke vladine politike. Na trenutak potlačena nasilnim sredstvima, za veoma bi kratko vrijeme opet uskrsnula i stvorila unutrašnji politički položaj, za koji ne bi mogao odgovarati nitko, ne vlada, n. ma koja mu bilo drago stranka, ali također ne niti vojnička svemoćna sila. Njemački narod nije nemoćan u svojim osjećajima, nije prekomjern u svojim zahtjevima i djelima; on zahtijeva samo, da se provadja mirovna politika prema načelima, izjavljenima u Brestu Litovskom dne 25. prosinca; zahtijeva, da se provadja po vladi i caru obećana „demokratizacija Pruske“ bez obzira na tvrdokorni otpor reakcije; zahtijeva, da ga cenzura ne steže u slobodnom izražavanju svoje volje, zahtijeva, da se poboljša manjkava organizacija pučke prehrane. Samo tad, kad vlada ispuni ove zahtjeve, činom ostvari svoja obećanja, samo tad će se u unutrašnjosti Njemačke utaložiti onaj nemir, koji sad tako eksplozivno izbija na sve strane.“

Tudji kapital u Rusiji.

Mjere, koje je poduzela revolucionarna vlada u Rusiji glede državnih dugova, te zapljena čitavog niza privatnih gospodarskih poduzeća, koja su bila podignuta i koja su radila djelomice pomoću tudjeg kapitala, pobudjuju sveopću pozornost. Nitko ne zna,

da li će i kad će poći za rukom, da se oštećeni privatni posjed bez gubitaka opet uspostavi i otplaćivanje javnih zajmova svede opet u normalnu kolotečinu. Istina, ruska država posjeduje još mnogo financijalne snage i pomoćnih izvora: ovdje neka se spomene blago svake vrsti u zemlji, koje može sačinjavati predmet dragocjenih koncesija, zatim mogućnost, da se djelomično još ekstenzivno poljodjelstvo brižljivijim obradivanjem tla učini intenzivnim i time bitno poveća prirodu žetve; neka se nadalje podsjeti na golemi imetak „mršve ruke“ i na velike dohotke, koje si može ova država stvoriti racionalnijim uređenjem poreznog sustava. No sve se ovo blago iz zemlje ne će podići i financijalna se nagodba ne će provesti, dogod bude današnja vlada i nadalje nerazborita vlada i svoje zadaće ne vidjela u uspostavi ratom i revolucijom potkopanog gospodarskog života, nego u rušenju svega, što postoji. Njomegore stradava uslijed ruske financijalne katastrofe najstarija saveznica Rusije, naime Francuska. Njezin se posjed samo ruskih vrijednosnih papira cijeni na 15 do 20 milijarda (više su svote, koje se spominju osobito u njemačkim novinama, pretjerane), a to iznaša po prilici 20 postotaka u pokrivenim vrijednostima uložnog francuskog narodnog imetka. Toj svoti pridolaze svakako veoma znatni drugi interesi francuskog narodnog gospodarstva u Rusiji, kao i ratni predumovi, koji iznašaju ukupno čakodjer nekoliko milijarda. Engleska je investirala u ruske vrijednosti neke 2 milijarde franaka, ne uračunavši ovamo ratnih predumova, dok iznaša njemački posjed na ruskim vrijednostima 2 do 2 i pol milijarde maraka, izakako su tečajem rata bile navodno značajne stavke prodane u Nizozemsku. Posjed se Nizozemske ciljni najmanje na 1 milijun franaka.

Njemačka i revolucija u Rusiji.

List „Petit Parisien“ nastavlja sa pripovijanjem njemačkih dokumenata, iz kojih se razabire, da je Njemačka sudjelovala kod ruske revolucije. Dne 9. o. m. priložio je više brzojavka, koje se tiču Lenina i Trockoga. Brzojavka iz Kopenhagena od 18. lipnja 1917., potpisana sa E. Swenson, priložio je nekome Rouferu u Helsingforsu, da je na nalog sindikata uplatilo diskontnom društvu na račun Lenina u Kronstadtu 315.000 maraka. Daljnja jedna brzojavka E. Swensona na Phersenu u Kronstadtu priložio je, da stoji 207.000 maraka na raspolaganje Leninu. U brzojavci se iz Berlina od 14. srpnja 1917. od Parvusa na Moora u Stockholmu veli, da će mjerik Steinberg donijeti Leninu prigodom svog putovanja u Flnsku 140.000 maraka. Daljnji dokument iz Stockholma od 21. kolovoza 1917., naslovljen na Rafaela Schaumanna u Haparandi, potpisana sa „Fürstenberg“, priložio je, da je kuća Vorburg na nalog poranjsko-westfalskog sindikata otvorila za pothvat druga Trockoga konto. Brzojavka iz Lulee od 2. listopada 1917. na Antonova u Haparandi, potpisana sa „Fürstenberg“, priložio je, da je drugarici Sonji bio predan iznos od 400.000 kruna. Konačno doznačnica od 2. ožujka 1917., broj 7433 sa strane njemačke državne banke na sve zastupnike njemačkih banki u Švicarskoj, u kojoj se ove obavješćuju, da će priprijeti molbe za vjerisiju u svrhu propagande u Rusiji od Lenina, Zinovjeva, Kameva, Trockoga i drugih, te da se mora udovoljiti onima, koji su potpisani sa „Dirschau“ ili „Molkenberg“.

Politički momenat.

Bethmann-Hollweg, najsposobniji i najsimpatičniji njemački državnik, označio je prije tri godine boj na Istoku kao gigantsko hrvanje Slavenstva i Nijemstva. U tom je boju stala naša država uz njemačko carstvo, a slavenska je većina države dala Njemačkoj najjače pomoćne zborove na raspolaganje za boj proti slavenskom gorostasu na Istoku. Taj boj kao da je već odlučen u prilog germanstva. Boljševičtvo je rastvorilo ruske armije, golemo se nekadašnje carstvo raspada u neovisne republike, a sila novih ideja, koje su bacili u svijet kao iskre boljševički teoretičari, osvjedočeni, da će se Europa rasplamtiti u sve-silnoj revoluciji, koja će obračunati sa dosadašnjim kapitalističko-imperijalističkim svijetom, kao da su utrnule u močvari. Danas igra dr. v. Kühlmann već ulogu generala von Hoffmanna, te ide za tim, da se sa vojničkim udarcem revanšira za pregovaranja u Brestu-Litovskom. Medjutim dolaze iz Rusije vijesti, da boljševici, kako su bili najavili, provadjuju demobilizaciju, a ostali svijet napeto očekuje, kako će ispasti taj boj čiste ideje sa čistom materijom.

Grof Czernin ne sudjeluje više kod tog zanimivog eksperimenta. Oprezan diplomata, koji ne ljubi fraze u svenjemačkom stilu, te nije sklon bombastičnom patosu, koji i samoga boga zlorablja u materijalističke svrhe, isčeznuo je iz pozornice i hoće da bude gledalac u toj novoj fazi svjetskoga rata. Austro-ugarska je monarhija sklopila mir sa Ukrajinom, sa kojom je uspostavila stare granice, što je imala s ruskim carstvom. Time se je riješila neposrednog doticaja sa boljševičkom republikom, ali oslobodila se također svake mogućnosti zapletaja sa boljševicima za slučaj, da bi ovima u istinu uspjelo dočepati se vlasti u Ukrajini. Za Austro-Ugarsku su praktički riješena sva ona teoretska pitanja, o kojima je tako rječito debatirao Trocki u Brestu-Litovskom; izjava, dana neki dan po dopisnom uredu, da naša

vlada ne će sudjelovati kod eventualnih akcija vojničkog značaja proti Rusiji, isključuje svaku mogućnost spora sa našim istočnim susjedima i za slučaj, da bi se u Ukrajini bitno promijenile prilike.

Ali mir je sa Ukrajinom stavio u žarište općeg interesa pitanje kraljevine Poljske. Ne smijemo zaboraviti, da se je njemačka vlada služila ustanovom neodvisnog poljskog kraljevstva kao sredstvom, da učini pritisak na carističku Rusiju te ju skloni na mir. Kad je Kerenski preuzeo baštinu kuće Romanova, odjeknuo je diljem Njemačke glas, neka se sklopi separatan mir sa Rusijom uz povratak ruske Poljske, da se postigne čim uže prijateljstvo sa istočnim susjedom te oslobodi vojsku za operacije proti zapadnim neprijateljima. Sada je ruska vojska položila oružje, a poljska kraljevina ne služi više kao političko sredstvo protiv Rusije. Poljska kraljevina i sloboda Poljske ne pružaju Njemačkoj nikakvih političkih i diplomatskih prednosti više, dok su groze i dalje pogibelji, kojih se je Njemačka bojala u slučaju uspostave poljačke države. Njemačka nema više razloga, da uvjerava svijet o svojoj mrtoljubivosti i pravednosti; nijesu još više potrebna kojekakva diplomatska sredstva. Danas računa sa svojom jakom šakom, kojom hoće da razbije gvozden zid na zapadu, ne uvažuje više mogućnosti mira sporazumljenja, već vodi jedino politiku vojničke sile. O politici i diplomaciji neka progovori mač. Radi toga je Njemačka bez obzira na političke prilike u Austriji oступila Ukrajini dio kongresne Poljske, a od preostalog dijela prisvojiti će si industrijalna središta. Veoma je dobro znala, da će to ogorčiti poljački narod i računala, da će time postati nemogućim i njezino regentsko vijeće u Varšavi. Što je očekivala, je uslijedilo. Najprije je posijala sjeme razdora između Poljaka i Ukrajinaca, e se ne bi ova dva plemena nekad ujedinila proti Njemačkoj, a za tim je lišila kongresnu Poljsku onih mršavih slobodina, kojima ju je privremeno i sa stalnim sebičnim ciljem obdabila. Po tome se vidi, da je njemačka politika veoma razborita i da vrijede još i danas riječi Bethmann-Hollwega, koje smo naveli u uvodu. Slobodna je Poljska danas za Njemačku isto tako suvišna, kao što slobodna Litva, Letska ili Kuronska. Svenjemačka je danas njemačka politika.

Za austrijske Poljake, koji su danas do skrajnosti razočarani, što mi pojmimo, bit će dobro, da promozgaju hladnokrvno čitavu situaciju, e ne bi zamrzili kukulju mjesto sijaja. Riješenje velikog pitanja na sjeveru u austrijsko-poljačkom smislu, bilo je isključeno već prije pregovaranja u Brestu-Litovskom. Moguća bijaše samo nova dioba Poljske i to između Njemačke i Austrije, između Beča i Berlina. Ova bi nova dioba bila donijela Austriji samo manje vrijedne pokrajine bivše kongresne Poljske, ali činila ju sukrivom političkog zločina, koji se je gorko osvetio nad carizmom. Osim toga nije grof Czernin htio više da se upliče u pitanja bivšeg ruskog carstva, pošto je ona država još uvijek velika zagonetka. Ako se ne vratimo, prepustit će Austrija doskora čitav poljački problem Njemačkoj. Austrijsko-poljsko je riješenje moglo jedino da još više zamrsi međunarodni položaj naše monarhije, a grofu Czerninu, regbi, da je glavna svrha, da izbavi državu iz političkih neprilika i zapletaja, nastalih uslijed rata. Nije isključeno, da id. grof Czernin za tim, da osamosvoji našu državu ne samo politički, kako je to činio već svojim prvim nastupom, već i inače. Danas je već svršio za nas rat na Istoku, tamo već nema zajedničke fronte, nema zajedničkog zapovjedništva. Naše su vojske dostatne, da same vođe brigu oko talijanske fronte, a na ruskoj će fronti biti doskora sklopljen mir. Tako oslobadja naša država postepeno ne samo svoje političke već i svoje vojničke sile, a riječi cara Karla, koji je u svom manifestu na vojsku istaknuo na osobiti način djelo austro-ugarske vojske, bojevo oko Lavova i Borojeviću obranu rijeke San i Dunajec te Karpata, djela, koja zaista predstavljaju za Njemačku isto, kao n. p. bitka na Marni za Francusku, postat će možda doskora razgovjetnije i — budimo u nadi iskreni — odrešitije. U tom će slučaju doći doskora žudjeni sveopći mir.

Domaće vijesti.

C. k. kotarsko poglavarstvo u Puli oglašuje: Stavija se na znanje, da mogu poreznici uzeti uvid u upisnike tecivarine II. razreda za godinu 1917. u smislu § 53. zakona od 25. listopada 1896. dr. zak. I. br. 220. odnosno članak 38. izvrsnoga propisa, kroz 14 dana naime od 18. veljače do 3. ožujka 1918. kod potpisnoga c. k. kotarskoga poglavarstva — poreznici odio — (Obala Franje Josipa br. 10, II. spr.) za uredovnih sati. Ujedno će se izložiti izvaci iz upisnika kod svakoga općinskoga poglavarstva.

Povišenje pomorskog davka (cappa). Trgovačko-obrtnička komora za Istru nam javlja: Uslijed toga, što danomice rastu prometni troškovi oko plovidbe, dozvolilo je c. k. trgovačko ministarstvo austrijskom parobrodarskom društvu na dionice „Dalmatija“, a u istarsko-dalmatinskoj službi, provizorni povišak pomorskog davka, t. j. pristojbe, koja pripada osim vozarima brodovlasniku, i to od 100 na 200 po sto. Isti povišak bio je dozvoljen od kr. ugarskog trgovačkog ministarstva Ugarsko-hrvatskom parobrodarskom društvu na Rijeci.

Vraćanje naših bjegunaca. Danomice stižu nove i nove skupine bjegunaca, koji se vraćaju na domaće ognjište u puljski kraj. Polagano raste broj stanovnika u okolišnim selima, Premanturi, Medu-

na, Ližnjanu, Šišanu, Alturi i drugdje. No nije imaj povratak najugodniji. Sve čeka neko iznenađenje. Svaki bjegunac nosio je za vrijeme cijelog prvog tuzanjanja u tudjini u svom srcu uvijek sliku o domaći kraj. Uvijek mu je bila pred očima kuća, onakova, kakvu je zapustio kad je otišao u tudjinu, lijepo uređena i spremjena, gdje će pri svom povratku naći ubitkano boravište, mir i zadovoljstvo. Rodjeno mu je selo ostalo u pameti i jednom pogledu, što ga je zadnji puta na nj bacilo, uvijek se nadao, da će ga isio selo dočekati, ubavo, domaće, njegovo. A sad eto dolazi i vraća se nakon duga stradanja, ali selo nije više ono, i kuća je njegova sada tudja neka kuća. Sve se promijenilo. Kuće ostadoše prazne, goli zidovi a negdje, kako mi se bjegunac tužio, ne ostadoše ni zidovi sačuvani. Razrovan je kuća i dvorište i polje i vinograd. Tužna slika. Koliko će mara i požrtvovnosti trebati, koliko napinjanja, rada, gradnje, dok se sve obnovi. — Jučer je opet stigla nova skupina bjegunaca — Šišanaca. Oko stotina, najviše malene djece, djevojaka i žena, dok bi muškarce pobrojio na prste. Prispješe iz Lipnice, ili — da nam bolje ostane u pameti — iz Leibnitza. — Razgovarao sam s njima. Pričaju, da je u Leibnitzu — ko svagdje. Dobivaše tamo u jutro kavu, a podne komad kuhane repe, komadićak mesa, a večer opet komad kuhane repe. Tko se nije znao prilagoditi okolini, upoznatil se s ljudima, uvući se među onaj svijet, — zlo je prolazilo. — U okolici mogloše naći nešto hrane ali jedino, donesoše li odljela u zamjenu. Kruha dobivaše u logoru 20 dg. dnevno. Pričaju da ih je poumiralo samo dosta. Put im je iz Leibnitza amo bio neugodan. Putovali su od srijede na večer pa do subote u jutro. Putom dobiše nešto hrane u Zidanome mostu, pa u Ljubljani i konačno u Kanfanaru. Izgledaju loše. Starice i žene sve upala lica, žutobljede. Djevojke i djeca crvena su doduše, ali od studeni. Doček i sastanak sa poznatim ljudima nije bio ni malo sradčan. Oni koji dolaze, pričaju o stradanju, oni, koji ih dočekuju, o nestašici, ali se ipak još nadaju. Bezbrizno, skoro, osobito mladji, pripovijedaju o životu u tudjini, kao o običnim događajima, što nema u sebi ništa vanrednoga. Sad kažu, dolazi proljeće, dolazi sunce. Trava će se zeleniti, loza će propupati. A oni će raditi i graditi. Obrezat će vinograde, povezati, prekupati će zemlju, sijati, saditi. A oblast ima dužnost samo, da im priskrbi sjemenja. Marljiva će ruka, pa makar i samo djevojačka i ženska, njegovati zemlju, i raditi ono, za čim je kroz ove godine muka i patnja uvijek težila. A zemlja će roditi i donositi ploda. Polensia.

Koncertat glasbe ratne mornarice obdržavat će se danas na trgu Cuztoza s ovim rasporedom: 1. J. Sommer: „Filipović“, koračnica; 2. Fr. v. Flotow: „Martha“; 3. J. Fučik: „Traumideale“, valcer; 4. F. Meyerbeer: „Fackeltanz“; 5. K. Komzak: „Vesele karišiki“; 6. Fr. Lehár: „Lisonczki“, koračnica. — Početak koncerta u 3 i po satu po podne.

Prodaja riba. U slučaju, da prispje riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovali ribu između danas vlasnici karata počevši od broja 6701.

Pismo od Franine. Te zadnje dneve teško čekam, kad će priti vaš foj, i ča će mi novega povedat. I ako je kad ter kad pobeljeli, svejeno se more razumet. I kad san pred par dan dobil vaš foj va ruke, i proštal gore: mir, cel san se raspinkal od radosti i milnje, i bilo mi jo tako na srcu, da van ne znan ni povedat kako. Kako da bih se pomladil, kako da bi mi spalo oveh sedan križi s plec, tako lepo i ugodno mi je bilo. Mir! Budi blagoslovljen! Svaka ga duša pozdravlja, svak ga človek eka, i sven ten izmučeni ljuden, sven ten patnikon kako da bi človek djal od težak kamik, ča njn je pritišal dušu, srce, mozak, sve. Va sveh se porodela ona mala iskra ufanja, ka je bila utrula, i svi sad čekaju dan za danom da će bolje bit, da će se sve promenit, da će priti, to ča je nekad bilo, i da će bit mir, božil blagoslovljen mir, ki će zalit sve te teške rane. Al kakogod je one prve dneve ufanje va nami oživel, tako pomalo sada gine. Glasi prihajajo dobri i slabi, od sveh stran, da človek ne zna ča reč, ča će bit i kako će bit. Kad san štel va vašen foje glas našega presvetlega kralja za mir, vas san zagorel. Videl san, da je nad nami dobra krščanska duša, ka od srca gieda prinest svoj en puku mir i zadovoljstvo. A jermanik ne. Vavek stara svirala i stara pesma. Rekal je, da njegov Bog će još vojsku. Ne znan. Slišal san još kad san bil dete, da jermanik ni od naše vere, ma svejeno mislim, da Bog, hvala mu i dika budi, je samo jedan. Pital san i našega plovana, i on je rekal da jermanikov Bog ni pravi Bog. Pravi Bog je samo on, ki je pravil: Mir ljuden, a sve drugo, ča je, je proti božjoj volji. Tako je rekal stari plovani, a ja mu verujem. I tako, kad štejen besede od našega presvetlega kralja, vesel san i kurent, a kad štejen to, ča je pravil jermanik, sva žuč u meni zakuha. Pak si mislin: ja i kum Jurina smo kumi i prijatelji. A sad se rečimo svadi kum Jurina sa svojim susedom Zvanon. Ja kuma, kako je sveta vira i besida pomoren vavek koliko moren, ma recimo, da kum Jurina, a tega ne daj Bože, obrne samo po svoji, da pride, kako se pravi, prepotent, i da je vidim, kako Zvane ima pravo, ča mislite, ča bih ja napravil. Pretejl san i kum Jurinov, ma kad vidin da Jurina ima krivo, i da bi hotel s glavon kroz zid, pak moran reč: Kume Jurina, tvojl san pretelj i kum, ma kakovu si ti kašu sam kuhaš, onakovu češ si sam i pojed. To je moja beseda. Bog Vas blagoslovi i daj Van kreposti i ufanja. Vaš Franina.

Dnevne vijesti.

Kant o dužnostima ljudi i država. Veliki je njemački filozof Imanuel Kant (1724—1804), koji je svojim genijalnim djelima udario temelje novodobnoj filozofiji, proniknuo duboko u moralni život čovjeka i dalekoglednim svojim umom preletio vijekove te pokazao točno i jasno čovjeku i društvu (državi)

ciljeve, koji su jedini u skladu sa zakonima čudorednosti, koje nosimo u duši. To su idealni, to su sveti ciljevi, za koje se danas bori među prvim narodima u našoj državi i naš narod. O laži, vell Kant, da je odmetanje i ujedno uništenje ljudskog dostojanstva; a samosvijest se njegova vidi u odsudjivanju metaninja (puzenja) i ropske čudi. Istim duhom odišu i propisi: Ne budi rob ljudima; ne dopuštaj, da se neka žnjeno krnji tvoje pravo. (Bazala, povijest filozofije, III, str. 59.) Što ne osjećamo u nama glas savjesti, da se okanim i oslobodimo užasne onih laži, na koje nas gvozdnom šakom sili sadašnji društveni porredak. Što ne osjećamo u duši plementu težnju, da uzmognemo bez straha od prijetnje i kazni izreči jedamput istinu, čitavu, neokrnjenu, neiznakaženu istinu? — O državi kaže Kant: Ima činjenica, koje pokazuju čudorednu (moralnu) tendenciju ljudskoga roda; n. pr. općena simpatija, kojom je svijet pratilo borbu francuskoga naroda za slobodu i građanski ustav, koji je jedino pravno i moralno osnovan, i za nj se boriti je čovjeku dužnost. S tom nadom gleda čovjek u daljoj budućnosti vječni mir naroda, a to će biti, kad bude građanski ustav u državama udešen prema ljudovladi, kad bude narodno pravo osnovano na federalizmu slobodnih država, a jamstvo miru bude mirovno sudište. Posljednja je svrha historijskoga razvoja savršeni državni ustav, kao nešto, gdje će uz najveći razvoj ljudskih sposobnosti ljudski život biti uredjen prema zahtjevima moralnog uma. Do toga se može doći u savršenom državu. Kakove su danas prilike, veći dio uredaba samo izvanjski zadovoljava tome. Mi smo civilizovani, da je već nesnosno, u svakoj društvenoj uljudnosti i pristojnosti. Ova izvanjska kultura ne čini nas još moralnijima. Doklegod pak države budu sve svoje sile trošile u tašte i nasilne osvajaččke težnje, te tim sprečavaju polaganu nastojanje oko unutrašnjega obrazivanja mišljenja građana, pače im otmale pomoć u tom smjeru, ne može se to ni očekivati. Tome se hoće dugo unutrašnje obradivanje svake zajednice k obrazovanju građana. No sve dobro, što nije ucljepljeno na moralno dobro mišljenje, samo je prividjaj i bistavo zlo. Takve ideje kao da su napisane ne godine 1784. već 1918. Do takovih je rezultata došao Kant u svojim raspravama „Ideen zu einer allgemeinen Geschichte in weltbürgerlicher Absicht“ (1784), Der Streit der Fakultäten II 6, Zum ewigen Frieden II. Wilson, profesor filozofije, uzajmio je poglavite svoje političke misli od velikog njemačkog filozofa, a oni ljudi, koji su izvračali naše ideje i bijedili ih veleizdajništva, klevetali su svog vlastitog sveca, svog genija, ideal njemačke duše, a dokazali su jedino to, kako su se odalečili od svog proroka, kako su se materijalno razvili ali duševno pali. Da se povrati na zemlju, Kant bi nad svojim narodom zaplakao.

Dopisi iz Istre.

Iz Oprtija. Sada na je bil pust, pa će bit da je šlo pul nas va Oprtiju sve po pustu. Ovde va našen gradu, to ti se ovo leto tanelo na moć, da se sve pali. Ma svaki večer od Boga i to jeno tri čedni (al je petroja al ne), pul Rinaldove u gradu i to su počeli od polna svakidajni dan, a blagdan hogme od jutro pa kroz sve tri maše i blagoslov, pa cel večer i vaje do 5 ur jutro. — Na aprovizaciju se ne moru tužiti, aš kavran kavranu ne će oči skopat. Pa se zna, da prazna vreća ne stoji pozgorun, a još manje da oni lačni tancaju. Pa tr one su dobile kako svet govori dve kite bele muki za friture o Božiću, baš one Talijanke, ke su kontra našen divojkan kantale va crekve. Pa mislim i sada da jim je palo od kuda ko zrno. To je njija škola i navada. — A tancaju vam i va maškarak, roba je draga, ma oni su svejeno našli i zvukli njije maškarade s šufita, pa vam se tu videlo Garibaldi, Dante, Bersaljeze i svega po malo. — Tanelo vam tu ljudi i ki baš nebi smeli. Ma govore stari ljudi sve ima kraj, ča imet i to, a mislim i ja, da bi im to moralo na pete past, aš neka znaju da smo još tu, a ne tamo va Kalabrije.

Va ime svih Jože Krašavac.

Iz Roča. Dne 20. pr. mj. pokopali smo ovdje Antuna Mohorovića, željezničkog stražara; bilo mu tek 56 godina. Bio je čelik-značaj, uzor-rodoljub, vrstan gospodar i kao takav prištedio svojoj obitelji lijepu svoticu novca; bijaše dobro vidjen i obljubljen među pučanstvom, među inteligencijom, pa i među svojim kolegima, što je pokazao i krasan sprovod, kakva Roština ne pamti. Samo narodni otpadnici, naši ovdješnji janjčari, ne prisustvovali. Ako i su pokojniku za njegova života mnogo neprilika zadavali, što nije puhaž u njihovog, barem mrtvomu mogli su iskazati dužno poštovanje! — Nu da! — Naš je Antun poboljšavao već dulje vremena, ali sasvim tim nismo ni slutili, da će nas tako brzo,

tako naglo ostaviti. Ta u krevetu ostao je ležeći samo tri dana pred smrti. — Ali ovaj strašan rat zađao mnogima udarac, oteo im život, pa tako je i pokojnikovoj brzoj smrti bio uzrok rat. Žalio je za svojim dobrim sinom Antunom, djakom, koga su u početku rata internirali, pa ni danas mu ne dozvoljavaju, da se vrati kući, kad nije mogao vidjeti si oca, da barem ožalošćenu majku tješi. Dakle pokojni je Antun trpio sa svojim sinom za jugoslavensku ideju. I bijaše zbija dobar Jugoslaven! Počivao u miru! Da pak počaste uspomenu tog našeg Jugoslavena, sabraše njegovi prijatelji i štovatelji K 87.42 za našu srednju školu u Puli. Imena darovatelja objelodanit ćemo drugom zgodom.

Prosvjeta.

Priroda, popularni mjesečnik hrv. prirodosl. društva, 2. broj je izašao, a člankom dra. N. Finka o najčarnijim morskim životinjama: meduzama i njihovom posebnom životu, francuskog matematika H. Poincaréa o astronomiji, dra. S. Gjuršina o najvrednijem cvijetu na zemlji, J. Lončara o vaganju najsitnijih čestica. Cijena na godinu 8 K, za djake i učitelje 5 K, a članovi društva dobivaju za 12 K članarinu besplatno „Prirodu“ i druga izdanja. Novac se šalje „Prirodu“, Zagreb, Demetrova 1.

„Književni Jug“. Izašao je 3. i 4. broj nove jugoslavenske književne revije u dvostrukom opsegu sa ovim bogatim i zanimivim sadržajem: Vladimir Corović: Za književno jedinstvo. — Tugomir Alaupović: Stijene. — Sima Matavulj: Ženske glave u „Gorskom Vijencu“. — Igo Gruden: Naskok. — Ivo Voljović: Imperatrix. — Anica Savić: Joffrey Rudel. — Viktor Car-Emin: Ne dolaze. — Ljubo Wiesner: Odmor u zeleni. — Ivo Šorli: Na novini. — Aleksa Ivlić: Dr. Konstantin Jireček. — Angjelo Danko: Naš plesma. — Antun Dobronić: Stvaralački duh u muzici. — Niko Bartulović: Paklana. — Dora Pfanova: List. — Borivoj Jevtić: Saputnik. — Arbeiter: Kazalište i muzika. — U pregledu pišu Ivo Andrić o pjesmama Domjanića, Juš Kozako o romanu M. Bega, N. Bartulović o Ljubljanskom Zvonu, Dr. J. A. Glonar o knjizi F. Milčijškoga, Željko Marković o prirodoslovnim društvu, M. Kašanin o jednoj knjizi dr. Dvornikovića i S. Kosanović o pravednoj književnosti. — Kao umjetnički prilog donasa „Slepce na solcu“ slovenskoga slikara Fr. Tratnika i dvije slike Anke Krizmanić: „Pjesovi Leistikowlljeve“. — „Književni Jug“ izlazi 2 puta mjesečno ćirilicom, latinicom i slovenackim prilozima, a pretplata mu je 32 K na godinu. — Adresa: „Književni Jug“, Zagreb, Gundulićeva ulica 29.

Naše pčelarstvo.

Bilo je doba, kada je i u Istri, kao i drugdje, pčelarstvo cvalo. Nije bilo ni sela, ni zaselka bez značajnog broja pčelaca. To je bilo onda, kada se pčele držalo, velim držalo, a ne gojilo, samo zbog voska. Tvornice su svijeća bile rijetke i daleko, a trebalo ih za crkve. Sjećam se, kad sam bio još dijete, da je kod svakog pogreba i kod svake mrtvačke mise obitelj mrtvacu davala crkvi toliko svijeća, sačinjenih u kući od domaćega voska. Moja je majka imala u spremi uvijek hiljeb voska za razne potrebe. U staro doba su se i globe za razne prekršaje u općini plaćale ne u novcu, nego libricama voska.

Kada crkva nije više bila upućena na proizvodnju domaćega voska, već je mogla nabaviti ljepših svijeća u dućanima, prestalo je zanimanje za pčelarstvo.

Naši su stari pčelari držali pčele u košnjama sačinjenim od četiri dašćica, pokrivenim ozgora jednom poluljnom daskom, a na daski kamenom ili u izdubljenom deblu stabla. Kad su htjeli pobrati med i vosak, zagušili bi pčele sumporom, pa bi vosak skuhali, a med iscijedili. U tom je među bilo i jajašca, i crvića, i noga, i krila i glava pčelinjih. Onda se nije znalo još pčele odgajati i nije se imalo svih onih sprava, koje ima današnje pčelarstvo. Nije se poznalo pčelarenje sa pokretnim saćem.

Kad je župnik Dzierzon pronašao dašćice, na kojima su pčele gradile saće tako, da je mogao pčelar cijeli sat izvaditi iz košnice, kad je barun Berlepsch pronašao pomične okvire, a major Hruška vrcalo, onda se počelo i kod nas uvoditi razumno pčelarenje sa pokretnim saćem. Već u 70.—80. godinama prošloga stoljeća bio je i izvan Istre poznat pčelar pop Hinko Muškardin, župnik na otoku Creskom, za njim pak pop Petrina u Velikom Selu, a kasnije župnik Ryšlavu u Munama. Ovi su imali košnice u velikom broju i sve po pravilima naprednog racionalnog pčelarenja. Za njim su se povelili i drugi, ali ne baš u velikom broju, jer je zanimanje bilo malo, a među cijena veoma niska.

Poticaja sa strane vlade i pokrajine bilo je malo, bilo je u njih za to i malo razumijevanja. Sjećam se, da je naš zemaljsko gospodarsko vijeće jedan put dopitalo pripomoć jednom pčelaru u istočnoj Istri, da tobože puti narod u pčelarenju, a on se trudio samo da idje od sela do sela, kupujući med i tamenec pčele sumporanjem.

Pred nekoliko godina ustrojilo se, u Pazinu istarsko pčelarsko društvo. Nije nam poznat njegov rad i rekao bih, da je ono bilo mrtvo rođeno dijete.

Ne znam, je li tome kriva mala briga za napredak pčelarstva u upravi društva ili slabi mar u pučanstvu.

Pokrajina je nekoje godine plaćala jednog putujućeg učitelja za pčelarstvo, ali nisam nigdje štogod čitao o uspjehu njegova rada, — ako se nije možda njegovom zaslugom porodilo u Pazinu ono mrtvorodjeno dijete.

Poznato je, da po svijetu najviše naprednih pčelara ima u svećeničkom i učiteljskom stališu. To je naravno. Moderno pčelarstvo ne može gojiti prosti neuki kmet, jer tu se zahtijeva ipak nešto poznanja pčelarske teorije. Svećenici i učitelji mogu lahko steći barem malo onoga, što treba od teorije, a imaju na selu prilike, da to znanje upotrijebe. Za to nije čudo, da najpoznatiji i najodličniji pčelari jesu baš župnici i učitelji.

To se je zbio i kod nas. Trudu se svećenika i učitelja imati zahvaliti, što se je pred više godina bilo ustrojilo pčelarsko društvo u Omišlju, koje je lijepo napredovalo. I drugdje po otoku Krku su se učitelji svećenici zauzimali za širenje pčelarstva. Tako u Baški i u Vrbniku, gdje se stale ča i djevojke i žene baviti pčelarstvom. Pa i u Istri vidimo, da gdje se svećenik ili učitelj bavi pčelarstvom, ondje se toga prihvate također zanatlije i probudjeniji kmeti. Možemo očekivati, da će zanimanje postajati sve veće, jer se istom sada za vrijeme rata počelo bolje poznavati i cijeniti hranivost meda i jer, kako svemu, tako je i njemu cijena porasla. Nekada se plaćalo za kilogram meda 1—2 krune i teško je bilo naići na kupca. Danas se prodaje po 16—20 kruna i više. Nekada je bila cijena pčelcu 10—15 kruna i manje, a danas se prodavaju po K 100 — a za to, ako je u ljetu obilne paše i ako je pčelac jak, može nam vrći i 4—500 kruna dobitka. Po tome se vidi, da je danas dobar pčelac kapital!

Dužnost je s toga svih, a osobito naših župnika i naših učitelja, da se stanu življe baviti pčelarstvom i da druge na to potiču. Po mojem mišljenju ne bi smjelo biti na selu ni župnika, ni kapelana, ni učitelja, ni učiteljice, bez svojega pčelinjaka. Tim bi korisili sebi, povjerenom im puku i poljodjelstvu, jer je poznato, da je možda veća korist što je pčela doprinosi oplodnjem biljki i voćaka nego li nošenjem meda. Gosp. Milutin Barać, izumitelj košnice „baraćevke“, drži na svojem imanju u Hrvatskoj pčelinjak samo za oplodnju voćaka a med prepušta učitelju, koji mu pčelinjak nastoji.

Medonosnih biljki ima kod nas dosta od proljeća pa do jeseni, od kuša pa do majčine dušice, tako da ima predjela, gdje se košnice pune po dva tri mjeseca na godinu.

Lanjska godina nije bila kod nas rodna medom. Velika suša nije dala evijecu do meda. Pa ipak se meda dosta sabralo, tako da su nekoji lijepa novca stekli.

Sadašnj je stanje pčelara veoma slabo. Kako je bilo ovih dana istaknuto u glasitu znamenitog pčelara župnika Gerstanga, dvoji jadi biju pčele: gospodarski i socijalni. Gospodarski, jer im prijeli glad i zedja. Otad ondje, gdje zbog slabe ljetine nisu pčele ništa za zimu pripravile, ili gdje im je gospodarstva ili tuđa pohlepnost otela i ono, što su snesle. Zedja ondje, gdje im je u košnicama samo šumski ili heljdin med. Socijalni jadi će biti bezmatičnost i siromaštvo. Svemu tome bi se bilo lijepo doskočilo, da je vlada dala na dobu pčelarima šladora. Nego sla-

dora ni danas još nema, pa je već dosta pčelaca od gladi poginulo, a i još će ih, ako ne dodje hrva pomoć.

Nego pčele u Istri biju ne dvoji, već troji jadi. Treći je jad, što se kod nas, osobito u srednjoj Istri, našlo takovih bezdušnih pčelara, ili bolje krvnika pčela, koji su pošli od sela do sela, pa za male novce pokupili mnogo pčelaca, i to najboljih pčelaca, i zaigušivši pčele sumporom, pobrali sav med i vosak. Koliko tu divljaštva i uništenja kapitala! I to nisu bili prosti kmeti, nego ljudi, koji su u prvom redu pozvani, da šire napredno racionalno pčelarstvo! Zar da ne bi doba bilo, da se i u nas uvede zakon, kako u Bavarskoj, gdje je zabranjeno poubijati pčele, da se do meda dodje?

Da se ti jadi ne opetuju, da se pčelarstvo zaštititi, unaprijedi i proširi, potrebna je u prvom redu organizacija naših pčelara. U drugim pokrajinama su pčelari sduruženi u društva, pa se ondje ne događaju takove nepodopštine. Ondje su oni i ove godine dobili već šlador, a mi ga još čekamo. Pa i u Istri su dobili šlador oni napredni pčelari, koji su se, ne imajući u zemlji radinog pčelarskog društva, udje računili. Organizacijom se daje i druge uspjehe postići, n. pr. pouku, uputu, nabavu orudja, košnica pčela, osiguranje proti kradji i štetama itd., itd.

Jer napredni pčelari nisu kod nas toliko mnogo brojni, da bi mogli barem s početka po sebi sve uzraditi, moglo bi se njihovo društvo osloniti na kakovo drugo već društvo. Tako se je i štajersko pčelarsko društvo oslonilo o austrijsko društvo u Beču. Mi bi se mogli uteci „Hrvatskoj pčeli“ u Osijeku, da nam bude glasilom, ili bi mogli na koji način tražiti oslonca i spoj sa „Ošred slovenskim čebelarskim društvom u Ljubljani“ te zamoliti mjesta za naše stvari u „Slovenskom čebelaru“. Ta danas ima medju nama i Slovenima još manje medje, negoli je prije bilo! Sad smo doista jedno!

Svakako je doba, da se u interesu pčelarstva, te pozicije poljodjelstva, kako je rekao jedan austrijski pčelar i baron, i u interesu narodnog blagostanja nešto uzrudi. Neka se maknu u tom pogledu naše gospodarske zadruge i gospodarska društva.

Nego prije svega da čujemo „Istarsko pčelarsko društvo“. Neka nam ono daje znaka života, ako je živo.

„Istarsko pčelarsko društvo“ ima dakle riječi! Dr. M. T.

Mađi oglasnik

Prodaja se posjed u gradu Kopivnicu (Podrvinu) udaljen 5 časaka od kolodvora, sastoji se od plodne oranice, vinograda i kuće sa zgradama. Svega do 4 rail. Adresa kod uprave.

Radionica

strojevnog kovača u ulici Laosa, br. 1, proizvodnja i namješta cijevi, ravne i zavijute, te peći za pečenje kruha.

izkaz žriebanja
srećaka III. razr. 9. razredne lutrije
dobiva se u papirnici
JOSIP KREMPOTIĆ, trg Gustoza 1, i u ulici
Fran Ferdinand 3.

Bum bukvice!
(Konac.)

Kad je doša u burino ližo, je reka: — Ti bura, lepo si me namazala. Dala si mi tovara, ki je sra drek, a ne cekine. Dobi san od matere batin, da me sve kosti bolijo. Sada ti ga ne oprostim. Oprost mi, ja san ti dala pošteno, ma so te negderi namazali i zeli ti tovara. Ja ću ti dat jedan ubrus i kada budeš reka: „Frmana miza“, bit će miza frmana za koliko judi ćeš.

Zie je ta ubrus i ša ča. Doša je on opet do on: oštarije, kade so mu zeli tovara. Prvo je nego ša spaš, je da oštara ubrus i reka mu je: „Spravite mi ta ubrus! U ime Boga, nemojte reć: „Frmana miza“. Kad je ša spaš, je reka oštara svoje žene: — Aha, tu je još nešto za nas. Najdi brzo u boru jedan ubrus, pak ćeš mu ga sutra dat, sada ćemo provat tega“. Kad je reka: „Frmana miza“, bilo je na mize svega, ča si more poželet čovečje sree. Frajali so svi, ki so bili u oštarije do dana. Kad se je usta, dobi je drugi ubrus od oštarije i ša doma. Kad je doma doša, je reka matere: — Mamo, pozovite svo našo rodbino na večero! — A ča ćeš in dat, kad nimaš nić u hiže. Ti biš rada, da te opet stučen.

To je moj posal, samo hi vi pozovite. Mat ga je poslušala i pozvala svo rodbino u goste. Svi so pod večer došli, ali lonci poli oganj ni bilo. Počeli so škuro gledat, ča čejo jin dat. Sin stavi ubrus na mizo i zaviče: „Frmana miza“ — ma skočio ni na mizo nić. On se je jadi i najzad je počeo go mize. Kad je rodbina vidila, da ni nić, ala go jin mu. Izubrtičali so ga i stukli, da se je komeć

Drugi dan zame opet 2 kudeje štope i gre opet u burino ližo, da je škujo zaćepi. Dojde bure i reče: — Čuješ, bural Ti si me preveć namazala. Vidiš, da ne moren ni hodit. To put ti ga ne oprostim.

— Daj, daj! Pusti na miru, da i ja živim. Tebe so preslepili. Ja ću ti dat jeno palico. Kada budeš ti reka: „Bum bukvice“, ona će tuć, dokle ne budeš ti reka: „dosta“. Hodi ti u ono oštarijo i tamo ćeš dobit tovara i ubrus. Daj jin palico, dati je spravi i reći jin, da ne rećejo: „Bum, bukvice!“ Oni čejo to reć, zač so kuriozi. Ona će hi smlati: dokle je ne ti zaustaviš.

On zame palico i je ša ravno u ono oštarijo. Zamejo ga za prespal. Prvo nego je ša u kamaro, jin je da palico, da mu je čuvajo i da ne rećejo: „Bum bukvice“. Kad je on zaspa, oni so šli h palice i na liho rekli: „Bum bukvice!“ Kad su to rekli, skočila je palica i počela po njimi tuć. Bižali so iz kantona u kanton, palica za njimi. Ušli so pod mizo, a palica ih štocela. Izmučila hi na sveto ime, ali prestati ni otela. Na to je reka oštara dekle, da pozove onega, ki spi u kamaro blizu, da hi spasi i da zaustavi palico. Probudila ga je, a on se je počeo smijati. Ovuva se je 2 ure. Oni so ga molili i zaklinjali, da hi spasi. On zaviče: „Kade je moj tovar? Dajte mi ga! Kade je moj ubrus, dajte mi ga!“

Oštara mu zaviče: „Dat ćemo ti sve, samo zaustavi palico!“

Kad so mu dali sve, prova je, da li ga niso preslepili, pak je zavika: „Dosta!“ Kad je zavika „Dosta“, skočila je palica h njemu. Zie je sve i ša doma.

Kad je doša doma, zaviče: — Mamo, sada ćemo bit srećni. Dajte jedan lancun, da Vam ga napunim čekini.

KINO CRVENOG KRIŽA
Ulica Sergija broj 34.

Današnji raspored

Ne smiješ imati drugih Bogova!

Igra u 4 čina s Hanni.

Početak: 2:30, 3:55, 5:20 i 6:45

Neprekidne predstave.

Ulaznica: I. prost. 1 K; II. 40 h

Ući se može kod svake slike.

Ravnateljstvo si pridržuje pravo promijeniti raspored.

Politeama Ciscutti

Danas u nedjelju
kinematografske predstave
sa slijedećim rasporedom:
Saša-rajna sedmica
broj 162 a.

Čudo od djeteta
vesela igra u 3 čina.

Početak: 2, 3:30, 5 i 6:30.

CIJENE:
Ulaznica za parter i lože K 1.—; lože K 2.—; zatvoreno sjedalo 50 fil. galerija 40 fil. Samo za odrasle!

Važno!

Zamjena ratnih zajmova
u
ratno-zajmovne-osjegur. police

Važno! Svaki vlasnik VII. ratnog zajma i prijašnjih emisija, lako svoje potpisivanje besplatno bez ikakve pare gotovine (do K 5000) odmah skoro podvostručiti.

Primjer: Protiv uloženu ratnog zajma sa n. pr. nom. K 2.700 — lako dobije svak bez ikakvog rizika, odmah pravovaljanu, ratno-zajmovno-osjeguravajuću policu za po prilici nom. K 5.000.—

Pojašnjenja daje: Osjeguravajući odlo c. kr. aust. vojničke zaklade za udovice i siročad u Pull, trg Custozza br. 45, I. kat, Jadranska banka, Podružnica Anglo-austro banke, Podružnica Kreditnog zavoda, Podružnica Depositne banke, Podružnica živnostenske banke u Trstu i Kreditno i eskomptno društvo u Pull.

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI

registrirana zadruga na ograničeno jamčenje
ulica Carrara br. 4, vlastita kuća
„Narodni Dom“.

Podružnica u Pazinu.

Prima uloške na štednju, te ih ukamaćuje sa **4 %** kamata

Eskomptira mjenice uz najpovoljnije uvjete i daje zajmove na nepokretnine.

Uredovni satovi: od 9—12 prije pod. i od 4—6 popodne.

— Daj, daj, ne budi šempijo. Ti biš rada još ča dobit — reće mu mat.

— Na viro Vas ne slepim. Dajte lancun!

Kad je vidi, da ni nić, zaviče tovaru: „Eti, čekine seri!“ Kad je to reka, počeli so čekini špiřt iz tovara. Kad je mat to vidila, skočila je i pobrala hi je veselo.

— Majo, hote pozvat našo paralo za večeras u goste

— A ča „mo pripraviti? zapita ga mat.

— Nijajte strah za to. — Postavi je ubrus na mizo i reka: „Frmana miza za dva“. Reče: — učinjeno Kad je njegova mat to vidila i kad se je svega najela, šla je i pozvala svo rodbino — 30 na broj.

Oni so je rekli: „Ca nas zovete, kad nimate nić. Vaja nas zovete, da dojdemo gledati paućimo po Vaše hiže“.

— Samo dojdite, pak ćete vidit — reče njim stara.

Na večer so došli svi. Kad so pogledali na ognjišće, niso vidili nikakovega lonca poli ognja. Kad je bilo 7 ur, postavi sin ubrus na mizo i zaviče: „Frmana miza za 30!“ To skoči na stol vino i jest, koliko so steli i ča so steli. Najeli so se i napili. Svi so počeli pripovedat. Ki je reka jeno, ki drugo. Tamo proti jutra usta se je sin i reka: — Ča bite Vi rekli? Mora li se postujeno porvrat?

— Dakako! Ča je pošteno, je pošteno — rekli so svi u jedan glas. Kad je to ču, zame palico i poviče: „Bum bukvice!“ Palica je počela tuć po njih, kako po tovari. Počeli so plakat i vikati, dokle se neso razbižali u svoje hiže.

Sin i mat so lepo skupa živeli u veselju i zadovoljstvu.